Ole Vig vgs: Svar på Udirs innspillsrunde om framtidas vgs.

Felles innhold

Gir formålet med felles innhald, slik det står ovanfor, eit godt utgangspunkt for å prioritere kva for innhald alle elevar i vidaregåande opplæring skal ha?

Vi støtter målet om et felles kunnskaps- og danningsgrunnlag, men mener samtidig at LK20 allerede ivaretar mye av dette gjennom Overordnet del, grunnleggende ferdigheter, tverrfaglige temaer og fagene. Behovet for en ny kategori med felles innhold bør derfor begrunnes tydeligere. Formålet er dessuten lite konkret. Begreper som «fells referanserammer» er uklare, og fagene og fagkunnskapen er lite synlige. Tydeliggjøring av felles mål, i stedet for felles innhold, kan gi retningene bedre mulighet til å arbeide med målene på en måte som sikrer dybdelæring i eget fagfelt.

Er det noko som ikkje blir ivareteke i forslaget til formål med felles innhald, eller har du andre innspel?

Formålet bør anerkjenne betydningen av fagkunnskap og etablerte faglige kunnskapstradisjoner på en tydeligere måte. Demokrati, kritisk tenkning og samfunnsdeltakelse forutsetter solide fagkunnskaper. Et nytt rammeverk må derfor sikre at fagenes egenart og kunnskapsgrunnlag ivaretas. Vi er kritiske til at fag med ulike vitenskapelig og metodisk forankring slås sammen. Dette vil kunne føre til svekket kvalitet og at elever fra studieforberedende utdanningsprogram blir mindre studieforberedt.

Formålet bør også løfte fram kreative prosesser og formidling, altså å planlegge, samskape og gjennomføre prosjekter. Dette er kompetanser alle elever kan nyttiggjøre seg, uavhengig av retning.

Vi foreslår eit innhald som skal vere felles for alle i vidaregåande opplæring på tvers av studieførebuande og yrkesfagleg opplæring. Kva fordelar ser du ved å innføre eit felles innhald som er likt for alle elevar?

Det kan sikre et felles kunnskaps- og danningsgrunnlag uavhengig av utdanningsprogram, styrke likeverdighet, gi felles referanserammer og konkretisere allmendannende fagkunnskap. En felles basis, eller kjerne om man vil, er nødvendig for en felles forståelse av samfunnet. Dette kan imidlertid ivaretas på mindre inngripende måter enn det som foreslås her.

Ser du nokre ulemper ved å innføre eit felles innhald som er likt for alle i studieførebuande og yrkesfagleg opplæring?

- Det kan føre til mer styring, stofftrengsel og fragmentering.
- Likere innhold på SF og YF kan begrense muligheten for faglig tilpasning og yrkesretting. SF og YF representerer ulike kunnskapsdomener som krever ulike innretninger. Vi er bekymret for at et felles innhold ikke blir tilpasset noen av gruppene. Det kan bli for teoretisk og lite motiverende for yrkesfagelever, som trenger mer yrkesretting av fellesfagene for å oppleve relevans, og for enkelt for noen studieforberedende elever. Videregående opplæring er i dag bedre tilrettelagt for mangfoldet av elever enn ungdomsskolen, og dette bør videreføres.
- En mer innholdsbasert struktur kan svekke etablerte faglige kunnskapstradisjoner og faglig fordypning. Nye samlebegreper kan føre til at mange lærere med ulik fagbakgrunn må inn i ett

og samme fag, noe som kan gå ut over dybdelæringen. Man risikerer å kaste barnet ut med badevannet.

Omfanget vi foreslår for felles innhald tek utgangspunkt i det omfanget som fellesfaga har i yrkesfaglege utdanningsprogram i dag. Har du innspel knytt til omfanget? (nytt spørsmål)

Omfanget må ses i sammenheng med det totale timetallet, og felles innhold må ikke gå på bekostning av fordypning og programfag. På yrkesfag er det en risiko for at dagens omfang av fellesfag gjør opplæringen unødvendig teoretisk. På studieforberedende er det viktig å bevare rom for fordypning. Det samlede omfanget av felles innhold kan reduseres bade på yrkesfag og studieforberedende, f.eks. kan engelsk reduseres på yrkesfagog matematikk 2P tas bort fra vg2 studieforberedende utdanningsprogram.

Kva for tema, faglege område eller kompetansar bør inngå i felles innhald for alle elevar i vidaregåande opplæring?

Demokratiforståelse, kritisk tenkning, grunnleggende ferdigheter, bærekraft og livsmestring. Kompetansene må utvikles med utgangspunkt i solide fagkunnskaper og dekkes allerede gjennom Overordnet del, grunnleggende ferdigheter, tverrfaglige temaer og fagene. Det er viktig at sentrale fagområder sikres for alle, blant annet historie, som er essensielt for å forstå dagens samfunn og vår felles kulturarv, samt matematikk, geografi, naturfag, estetiske fag og kroppsøving.

Finst temaa, dei faglege områda eller kompetansane du har nemnt i spørsmålet over, i dagens læreplanar for fag?

Ja, i stor grad gjennom Overordnet del, grunnleggende ferdigheter, tverrfaglige temaer og kompetansemålene i fagene. For eksempel ivaretas demokratiforståelse og kritisk tenkning gjennom flere fag, med utgangspunkt i ulike kunnskapstradisjoner. Utfordringen kan i større grad være realiseringen av læreplanene enn manglende innhold. Her må man ha tillit til at skolen og lærerne gjør jobben sin, og at et felles og tydelig profesjonsgrunnlag kan være tilstrekkelig. Samtidig er historie i dag obligatorisk bare for studieforberedende elever. Skal historie inngå i felles innhold for alle, innebærer det nytt innhold for yrkesfag, og dette må vurderes opp mot omfang og yrkesretting.

Er det tema frå Overordna del som bør konkretiserast i felles innhald i framtidas vidaregåande opplæring?

- Kritisk tenkning, demokratisk deltakelse og tverrfaglige problemstillinger kan være aktuelle områder. Konkretisering bør imidlertid skje gjennom fagene og bygge på deres kompetansemål og kunnskapstradisjoner.
- Det bør unngås nye innholdskrav som fører til ytterligere stofftrengsel og fragmentering.
- Kompetansemålene bør samtidig være tilstrekkelig konkrete. Generelt er læreplanene i LK20 for generelle og overlater mye til den enkelte lærer, noe som gir store forskjeller mellom skoler. Konkretisering bør bidra til likeverdig opplæring og vurdering.

Har du andre innspel til kva som skal vere felles innhald for alle i vidaregåande opplæring?

Udir bør tydeliggjøre hvilke utfordringer ved dagens læreplanverk en ny struktur skal løse.

Studieforberedende innhold

Gir formålet med studieførebuande innhald, slik det står over, eit godt utgangspunkt for å prioritere kva for innhald alle i studieførebuande opplæring skal ha?

Vi støtter ambisjonen om å tydeliggjøre hva det innebærer å være studieforberedt. Det bør imidlertid avklares om det er behov for nytt felles innhold, eller om tydeligere forventninger til sluttkompetansen er tilstrekkelig.

Er det noko som ikkje blir ivareteke i forslaget til formål med studieførebuande innhald som du meiner bør inngå, eller har du andre innspel?

- Formålet bør tydeligere anerkjenne betydningen av kunnskapstradisjoner og vitenskapelige arbeidsmåter.
- Ulike studieforberedende retninger bør kunne utvikle kompetansene gjennom sine respektive faglige særpreg.
- Det kan se ut som historiefaget skyves ut fra de eksisterende fellesfagene og over i retningskategorien. Dette kan i verste fall svekke elevenes forståelse for historiske sammenhenger og samfunnsutvikling, og dermed også det felles kunnskapsgrunnlaget som demokratisk deltakelse og kritisk samfunnsforståelse bygger på.
- Religionskunnskap bør nevnes sammen med historie og filosofi. Det er essensiell kunnskap for å fungere i et mangfoldig og multikulturelt samfunn.
- Det bør bli tydeligere hva «studieforberedt» betyr. Dersom det innføres flere nivåer, kan det hjelpe elever og foresatte å orientere seg.

Kva fordelar ser du ved å innføre eit felles innhald for alle elevar i studieførebuande opplæring?

Det kan tydeliggjøre hvilke kompetanser alle elever trenger for å mestre høyere utdanning, uavhengig av valgt retning. Det gir en felles basis som ruster elevene for videre studier.

Ser du nokre ulemper ved å innføre eit felles studieførebuande innhald som er likt for alle elevar i studieførebuande opplæring?

Et felles innhold kan gi mindre rom for individuell tilpasning og fordypning. Omfanget av felles studieforberedende innhold må derfor vurderes nøye.

Kva for tema, faglege område eller kompetansar bør inngå i felles studieførebuande innhald?

Felles studieforberedende innhold bør først og fremst defineres ut fra fag og kompetanse, ikke store overordnede temaer. Akademisk lesing og skriving, kritisk tenkning, kildebruk, vitenskapelige arbeidsmåter og selvstendighet er viktig, men må sees I sammenheng med fagområder som gir en felles forståelse av samfunnet: historie, religionskunnskap, etikk og filosofi. Når akademia peker på manglende studieforberedthet er det ofte et svakt fakspesifikt kunnskapsnivå man sikter til heller enn akademiske ferdigheter som akademisk skriving.

Finst temaa, dei faglege områda eller kompetansane du har nemnt i spørsmålet over, i dagens læreplanar for fag eller i Overordna del?

Ja, akademisk lesing og skriving, kritisk tenkning, kildebruk og selvstendighet er integrert i LK20. Kunnskapstradisjoner, vitenskapelige metoder og faglig fordypning ivaretas gjennom de enkelte fagene.

Historie og religion og etikk er i dag fellesfag på studieforberedende, og disse bør videreføres som en del av det felles studieforberedende innholdet i stedet for å flyttes til retningsinnholdet. Utfordringen kan være hvordan kompetansene utvikles og prioriteres i undervisningen, snarere enn at de mangler i læreplanverket.

Har du andre innspel til det som skal vere felles studieførebuande innhald?

Geografi bør fortsatt være en del av det felles studieforberedende innholdet. Dersom geografi bare får plass i en samfunnsfaglig retning, frykter vi at elevene ikke lærer å forstå sammenhenger mellom natur og samfunn, og at evnen til å se sosiale, økonomiske og miljømessige forhold i sammenheng svekkes. Bærekraftig utvikling bør vektlegges i større grad i felles innhold.

Studieforberedende retninger: retningsinnhold og oppbygging

Gir formålet for studieførebuande retningsinnhald, slik det står over, eit godt utgangspunkt for å utvikle tydelege og relevante retningar i studieførebuande opplæring?

Ja, vi er positive til å vurdere en ny struktur med tydeligere studieforberedende retninger.

Kva fordelar ser du ved forslaget om eit felles retningsinnhald for kvar av dei studieførebuande retningane?

Vi vurderer i utgangspunktet et felles retningsinnhold som positivt.

Ser du nokre ulemper ved forslaget om eit felles retningsinnhald?

Felles retningsinnhold må ikke føre til at ulike faglige kunnskapstradisjoner slås sammen på bekostning av faglig dybde. Særlig for estetiske fag vil et felles retningsinnhold kunne gi en teoretisering av opplæringen. Fagtradisjonene er så ulike at det felles innholdet må bli på et svært overordnet nivå, for eksempel kunst- og kulturhistorie og estetikk. Skal det være felles retningsinnhold for utøvende fag, bør det heller legges til vg3 som et fordypningsemne eller produksjonsfag rettet mot valgt spesialisering.

Kva fordeler ser du ved forslaget om at alle elevar må velje noko innhald innanfor si valde retning, utover det felles retningsinnhaldet?

At elevene kan velge det de har mest interesse for og det de sikter seg inn på i videre studier. Det er positivt at elevene kan velge noe innhold allerede fra vg1. For utøvende fag er dette en forutsetning for å oppnå dybdelæring.

Ser du nokre ulemper ved at alle elevar må velje noko innhald innanfor si valde retning, utover det felles retningsinnhaldet?

Ved små skoler vil elevgrunnlaget i praksis begrense hvor mange alternativer som kan tilbys. Det kan gjøre det vanskelig å realisere tanken om seks ulike studieforberedende retninger.

Kva fordelar ser du ved å gi elevane moglegheit til å velje noko innhald i opplæringa på tvers av retningar?

- Gir elevene større fleksibilitet og mulighet til å kombinere fag etter interesser og videre utdanningsplaner.
- Kan styrke tverrfaglig samarbeid og åpne for nye fagkombinasjoner.

- Elevene kan velge det de er mest motivert for, uansett retning, innenfor klare rammer. En elev som studerer realfag og er god i musikk bør kunne kombinere dette, og en elev på musikk bør kunne velge realfagsfordypning.
- For små skoler er dette i praksis nødvendig for å kunne tilby ulike retninger.

Ser du nokre ulemper ved å gi elevane moglegheit til å velje noko innhald i opplæringa på tvers av retningar?

Opplæringen og innholdet kan bli mer fragmentert og gi mindre av den fordypningen som er tenkt. For utøvende fag, som er ferdighetsfag, kan ikke elever velge et retningsfag på vg3 uten de nødvendige faglige forutsetningene. Dette kan løses ved at fagene i større grad er gjennomgående over to til tre år, og at fag til valg primært legges til vg1.

Vi foreslår at studieførebuande opplæring skal ha eit felles studieførebuande innhald og retningsinnhald, som i kombinasjon med det felles innhaldet gir studiekompetanse. Kva konsekvensar kan dette ha for påbygging til generell studiekompetanse?

- Kravene til generell studiekompetanse bør være tydelige og likeverdige, uavhengig av hvilket opplæringsløp eleven følger.
- Dagens forskjeller mellom studieforberedende løp og påbygg bør vurderes. En mulighet er å organisere påbygg over to år for å gi bedre tid til å utvikle studieforberedende kompetanse.

Retninger

Naturvitenskap, teknologi og realfag

Har du innspel til namnet på retninga?

«Realfag» kan være et godt alternativ, siden dette begrepet allerede dekker både teknologi og naturvitenskap.

Estetiske fag

Kva for konsekvensar ser du ved å innføre retninga estetiske fag?

Retningen blir for vid, med svært ulike uttrykksformer, særlig når musikk og dans skal kombineres med kunstfag. Det kommer ikke tydelig fram hvordan strukturen skal gjennomføres i praksis, for eksempel om elevene skal ha felles fag sammen før de deles i praktiske fag. En samlet retning rommer mange fagfelt som krever mye kompetanse hos lærerne, og det er en risiko for at tilbudet blir mangelfullt og at enkelte fagfelt faller bort. Fagtradisjonene er så ulike at retningen kan føre til en teoretisering av opplæringen i utøvende fag.

Har du innspel til namnet på retninga?

Begrepet estetiske fag er svært romslig og bør konkretiseres. Navnet bør være kort, men også gi en tydelig faglig identitet. Lærerne foreslår at det som et minimum skilles mellom utøvende estetiske fag og teoretiske estetiske fag, med underfag som musikk, dans, teater og kunst innenfor hver av dem.

Vi viser forslag til innhald som kan høyre til retninga for estetiske fag. Har du innspel til konkret innhald?

Det er vanskelig å se for seg hvordan forslaget skal gjennomføres, og det trengs mer spesifikke eksempler for å vurdere om det er gjennomførbart. Retningen bør uansett gi rom for et mangfold av fag og flere valgmuligheter.

Næringsliv, ledelse og økonomi

Har du innspel til namnet på retninga?

Ledelse bør tas ut av navnet. Retningen må kunne velges av andre enn dem som ønsker å bli ledere.

Samfunnsvitenskap og historie

Kva for konsekvensar ser du ved å innføre retninga samfunnsvitskap og historie?

Samfunnsvitenskap og historie tilhører ulike fagtradisjoner. Dersom historie plasseres i retningen i stedet for å være en del av felles studieforberedende innhold, svekkes den felles forståelsen av fortid, nåtid og framtid.

Vi viser forslag til innhald som kan høyre til retninga for samfunnsvitskap og historie. Har du innspel til konkret innhald?

Det kan se ut som historiefaget skyves ut fra de eksisterende fellesfagene og over i retningskategorien. Dette kan i verste fall svekke elevenes forståelse for historiske sammenhenger og samfunnsutvikling, og dermed også det felles kunnskapsgrunnlaget som demokratisk deltakelse og kritisk samfunnsforståelse bygger på. Forslaget nevner i tillegg geografi og etikk. Geografi er et hybridfag mellom samfunnsfag og naturfag, og bør ikke bare ligge i en samfunnsfaglig retning. Etikk er for lite presisert, og det er uklart hva som er tenkt for dagens religionsfag.

Kommunikasjon, språk og medium

Kva for konsekvensar ser du ved å innføre retninga kommunikasjon, språk og medium?

Språkdelen virker plassert i retningen fordi det høres naturlig ut, ikke fordi det er en faglig sammenheng. Kommunikasjon og medier er dessuten både samfunnsvitenskapelige og praktiske fag, og fremmedspråk har ikke nødvendigvis noen nær tilknytning til dem. Det er uklart hvilken tilknytning fremmedspråk har til retningen når det samtidig skal være valgfritt retningsinnhold for andre retninger.

Har du innspel til namnet på retninga?

Medium er et lite konkret begrep. Hvis det siktes til medievitenskapelige fag, er disse nært beslektet med samfunnsvitenskapelige fag. Det er også uklart hva som menes med «språk» i navnet.

Vi viser forslag til innhald som kan høyre til retninga for kommunikasjon, språk og medium. Har du innspel til konkret innhald?

Fremmedspråk bør ha konkrete kompetansemål, for eksempel om bruk av bestemte verbtider og om å snakke om konkrete situasjoner og konkret innhold i kultur og samfunn. Faget bør være mer muntlig og praktisk rettet, ikke minst i lys av utviklingen av kunstig intelligens.

Fremmedspråk som retningsinnhold

Kva for konsekvensar ser du ved at framandspråk er knytt til retningsinnhald i retninga for kommunikasjon, språk og medium og at det er innhald elevane kan velje?

- Fagmiljøene innenfor de ulike fremmedspråkene vil bli svekket, med færre lærere som underviser i fremmedspråk.
- Færre elever får opplæring i et fremmedspråk og i et annet lands historie, samfunn og kultur. Elevenes språkkompetanse generelt, skriveopplæringen i andre fag og den kulturelle kompetansen svekkes, og kulturkunnskap er en stor del av fremmedspråkfagene. Vi trenger mer språkkompetanse i et globalisert samfunn, ikke mindre.
- Det kan fort bli færre språk å velge blant på de ulike skolene.
- Små skoler får vanskeligere for å starte opp tilbud av økonomiske og praktiske grunner, og tilbud gis ikke når søkertallet er for lavt. Elever velger dessuten bort fag de opplever som vanskelige.
- De elevene som faktisk vil velge fremmedspråk kan være mer motiverte enn mange av dagens fremmedspråkelever, men det er usikkert om valgfrihet i seg selv gir høyere nivå eller mer motivasjon.

Elever med rett til opplæring i samisk, kvensk, finsk eller tegnspråk

Vi foreslår å synleggjere retten til opplæring i samisk, kvensk, finsk og teiknspråk ved å setje av ein eigen timepott. Kva fordelar ser du ved dette? (nytt spørsmål)

Det vil trolig være positivt for elevene som skal ha opplæring i samisk, kvensk, finsk eller tegnspråk, fordi retten blir synliggjort.

Timetall og fordeling

Kva for konsekvensar ser du ved at dei ulike studieførebuande retningane skal ha same totaltimetal over tre år?

Det vil sannsynligvis være positivt at elevene opplever samme timetall og belastning, uansett retning.

Bør alle fageiningar ha same timetal per år?

Det er ingen grunn til at fagenehter skal ha same årstimetall.

Kor mange fageiningar bør elevane i studieførebuande opplæring ha per trinn?

Det er vanskelig å svare generelt og entydig på dette.

Kor mange fageiningar bør fyllast med studieførebuande innhald?

Kor mange fageiningar per trinn bør høyre til ei retning?